

«ҚАЛАМ АЛЫП АРҒЫНБЕК...»

Шығыс Қазақстан облыстық балалар және жасөспірімдер кітапханасында ақын Арғынбек Аманбайұлының 140 жылдық мерейтойы қарсаңында «Жыр-тұмыр» атты кездесу кеші өтті. Кештің құрметті қонағы – ақынның шөбересі Өмірбек Жемісұлы кітапхана оқырмандарына ақын шығармашылығы жайлы кеңінен танып, көркем сөз несі өмірінің жалпақ жұртқа беймәлім тұсынан сыр шертті.

Арғынбек Аманбайұлы – қазақ халқының жазба әдебиетінің іргесін қалап, шаңырағын көтерген Абай бастаған ақындардың өнетесін жалғастырушы арқала ақындардың бірі. Алғашқы туындысы 1894 жылы «Жыл өлеңі» деген атпен жарық көрген. Ақынның өзге каламгерлерден бір ерекшелігі – бітімі ерек, тілі көркем он алты мың жолдан тұратын «Жыр» романын жазуы. Қытай мен Ресей тәрізді екі алып елдің өзара шекара бөлісі кезінде туып, елден сырт қалған, сойтіп, қиыр жайлап, шет қонған шетелдік қазақтар өмірі, заман тынысы бұл толғауда айрықша шынайылықпен, туған жерге деген сартап қамырық, жүрек елжіретер мұң-тармен жырланады.

Арғынбек – бойың, ойы өз ортасынан озық, сақал-мұрты селдірлеу, ашаң жүзді адам болыпты. Діндар, сопылыққа жақын, бойың да, пиғылың да пендешіліктен алыс ұстаған екен. Халық оны ақындығына, ақылмандығына қоса, мінсіз мінезі, өте қарапайымдығы, білгенін де, бойыңдағы бар-жоғын да бодасыз бере салатын сахилығы үшін де қатты сыйлапты. Ақынның қияннан қиянға қуылып, не хат-хабары, не ақпараты жоқ әлемде жүріп, дүние ахуалын, халқының хал-күйін дәлмедәл білуі, болашағын анық айтуы – даналыққа тән. Қай өлеңін оқысаң да көкірегіңе таза бұлақтай құйылып, жүрегіңе ұйып жетеді, рухани кемел тартқаныңды аңдайсың.

*Қалам алып Арғынбек,
Сөз жасады мұралы.
Алыстан тартып абайлар,
Ер жігіттің қыраны.
Шын әуіріктер баспайды,
Ұра менен жыраны.
Шежіре мен шешеннен,
Түрлі кеңес шығады.
Алла берген анық бақ,
Адамзаттың құралы.
Оқымаса, надан боп,
Мұздаған талдай сынады...*

Ақын араб, парсы, түрік, шағатай тілдерін жетік білген. Шығыс ақындары үлгісімен «Мұхаммед мұғжизалары», «Мәудіт жыры», «Жанды жаратылдыс» сияқты көптеген діни дастан жазған. Ақынның өлеңдері Қазақстан, Қытай, Моңғолия, Түркия елдеріндегі қазақтар арасына кең тараған. Автордың бірқатар туындысы Ғылым академиясының Орталық ғылыми кітапханасының қолжазба қорында сақтаулы. Туған жерге деген сағыныш пен махаббатқа толы Арғынбек ақынның жыр-мүресы әлі де толық зерттеуді қажет етеді.

Ақнұр ТОҚТАРҚЫЗЫ,
*Шығыс Қазақстан облыстық
балалар мен жасөспірімдер
кітапханасының библиографы.*

ПИРАЙТИНГ

Біздің әр жазбамыздан оқырманға деген қамқорлық байқалып тұруы керек. Соңдай-ақ сөйлемнің шұбалаңқы болғаны дұрыс емес. Сөзді алып тастағанда, ой сақталып қалса, ол – паразит сөз. Оны қолданып, ойды күрделі қылып жеткізген қате. Оқырманға ақпаратты қарапайым түрде жеткізе білу де өнер.

Автор жазбас бұрын материалдың нақты аудиториясын анықтап алуы керек. Аудитория анықталған соң жазу да қиында соқпайды.

Айна Гизатқызының бұл жобасы Инстаграм парақнада (@qazwrite) жүріп жатыр. Жобаның «Қате-қате», «QazWrite NEWS» деген айдарлары бар. Бір ерекшелігі – ережелерді оқырманға креатив тәсілмен түсіндіреді. Сауатты жазуға машықтануды қаласаңыз, «QazWrite»-пен бірге дамыңыз деген едім.

Айнұр АЦЛАМАСОВА,
«Уланның» жас тілшісі.